

e-ISSN: 2630-6417

International Academic
Social Resources Journal

ARTICLE TYPE

Research Article

SUBJECT AREAS

Educational Sciences

Article ID

64906

Article Serial Number
14

Received

06 August 2022

Published

25 OCTOBER 2022

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.64906>

How to Cite This Article:

Erdoğan, A., Atmaca, G., Eksik, A. & Hoplama, F. (2022). "Öğretmenlerin Pandemi Sürecinde (Covid-19) Uzaktan Eğitimde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri", International Academic Social Resources Journal, (e-ISSN: 2636-7637), Vol:7, Issue:42; pp:1202-1212.



Academic Social Resources Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Öğretmenlerin Pandemi Sürecinde (Covid-19) Uzaktan Eğitimde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri

Teachers' Opinions On The Problems They Experience In Distance Education During The Pandemic Process (Covid-19)

Aynur ERDOĞAN Gülşay ATMACA Adem EKSİK Faruk HOPLAMAZ 

Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan
M.E.B., Okul Öncesi Öğretmeni, Esentepe Özel Eğitim Anaokulu, Hatay, Türkiye
M.E.B., Türkçe Öğretmeni, Denizciler Gübretiş Ortaokulu, Hatay, Türkiye
M.E.B., Teknoloji ve Tasarım Öğretmeni, Sanseki Ortaokulu, Hatay, Türkiye

ÖZET

Pandemi döneminde gerçekleştirilen eğitim ortamlarında sistemin merkezinde bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların ve sıkıntıların irdelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, nitel bir araştırmadır. Araştırmaya ait çalışma grubu Hatay ili İskenderun ilçesinde mevcutta görev yapmakta olan öğretmenleri kapsamaktadır. Araştırmanın amacı kapsamında 10 öğretmenle görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen uygulamaya göre öğretmenlerin yaşlarının 30-45 arasında kıdemlerinin ise 5-30 yıl arasında kıdeme sahip olduklarını göstermektedir. Araştırma bulgularına göre; sınırlı etkileşim ve iletişim ortamları olduğundan öğretmenlerin yüz yüze eğitime yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ifade edilebilir. Öğrencilerin teknolojik donanım yetersizliğinin uzaktan eğitimde karşılaşılan en büyük güçlük olduğunu ifade etmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Uzaktan Eğitim, Covid

ABSTRACT

This research, which was conducted in order to examine the problems and difficulties experienced by the teachers who are at the center of the system in the educational environments carried out during the pandemic period, is a qualitative research. The study group of the research includes the teachers who are currently working in İskenderun district of Hatay. According to the application carried out with the method of interviewing 10 teachers within the scope of the purpose of the research, it shows that the ages of the teachers are between 30-45 years and their seniority is between 5-30 years. According to the research findings; It can be stated that teachers have a more positive attitude towards face-to-face education since there are limited interaction and communication environments. They state that students' lack of technological equipment is the biggest difficulty they face in distance education.

Keywords: Education, Distance Education, Covid

1. GİRİŞ

Evrenin herhangi bir bölgesinde meydana gelen bir olay başka bir olayın tetikleyicisi olabilmekte ve bazen bir kaosa neden olabilmektedir. Örneğin; Asya'daki bir kelebeğin kanat çırpışı bütün dünyada fırtınaya neden olabilmektedir. Nitekim 2019 yılı sonu itibari ile başlayan Covid-19 olarak adlandırılan pandemi, bütün dünyada bir fırtınaya sebep olmuştur. Bu fırtınada başta sağlık alanında ortaya çıkan sonuçlarla beraber sosyo-kültürel, politik, ekonomi, eğitim ile beraber tahmin edilemeyen birçok alanda da dünyayı tesiri altına alması olası bir senaryo olarak karşımızda hala durmaktadır. Eğitim de kuşkusuz, bu fırtınanın ortasında kalmış. Covid-19 pandemi süreci eğitime bakış açımızla birlikte eğitimin ele alınış şeklini de değiştirmiştir (Bozkurt ve Sharma, 2020).

Covid-19 ile birlikte dünyada ve Türkiye'de vakalar ve ölümler giderek artmıştır. Pandemiye azaltmak ve yayılımını yavaşlatmak için birçok alanda farklı uygulamalara geçilmiştir. Pandeminin eğitim sektöründeki kuşkusuz en önemli etkilerinden biri okulların kapatılması olmuştur. Dünyadaki bütün eğitim kademelerinde öğrenci nüfus oranının yaklaşık olarak yarısına denk gelen 1,6 milyar öğrencinin eğitimi sekteye uğramıştır. Toplamda 192 ülkede okul öncesinden yükseköğretim düzeyine kadar öğrenci oranının %90'ına denk gelen 1,6 milyar öğrenci Covid-19 pandemi sürecinden etkilenmiştir (UNESCO, 2020a; UNICEF, 2020).

Türkiye'de ise yaklaşık 25 milyon öğrenci Covid-19 pandemi sürecinden etkilenmiştir (UNESCO, 2020b). Türkiye'de 14 Mart 2020 tarihinden itibaren üniversiteler ve Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki okullarda yüz yüze eğitime ara verilmiştir. Pandemi sebebiyle aksayan eğitimi telafi etmek için uzaktan eğitim uygulamalarına başlanmıştır. Covid-19 pandemi döneminde Türkiye'deki uzaktan eğitim süreci böylece başlamıştır.

Uzaktan eğitim kavramsal olarak; "geleneksel sınıf içi eğitim-öğretim faaliyetlerinin yüz yüze yürütülme olanağı bulunmadığı, öğrenen ve öğretmenin farklı fiziksel ortamlarda bulunduğu, özel olarak hazırlanmış öğretim ünitelerinin çeşitli iletişim kanalları kullanılarak öğrenene aktarıldığı alternatif bir öğretim biçimidir" (Alkan,1987). Bu tanımdan yola çıkarak uzaktan eğitimin; mevcut şartlarda eğitim öğretim faaliyetlerinin yüz yüze yapılamadığı, öğrenen ve

öğrenenin farklı fiziksel ortamlarda bulunduğu, eş zamanlarda yürütülen ve bilgi iletişim teknolojilerinin çeşitli platformlarda kullanıldığı alternatif bir öğrenme-öğretme süreci olduğu söylenebilir.

Covid-19 pandemi dönemi öncesi ve sonrasında dijital dünyada ve öğrenme ortamlarında meydana gelen değişimler eğitim ile öğretim faaliyetlerinin uygulamalarında da kaçınılmaz değişikliklerin olmasına yol açmıştır. Covid-19 pandemi sürecinde pek çok öğretmen, öğretimi gerçekleştirmek ve öğrencilerine destek olmak için belki de daha önce hiç kullanmadıkları uzaktan eğitim metotlarıyla karşı karşıya kalmışlardır. Öğretmenlerin alışkın oldukları yüz yüze iletişimin dışında daha farklı yöntem ve araçlarla öğrencilerin öğrenmesi ve iyi olma hallerinin desteklenmesi, diğer yandan da pandeminin kendi yaşamlarında ortaya çıkan sosyal ve psikolojik güçlükleriyle baş etme durumunu yaşamışlardır (Çetinkaya Aydın, 2020).

Pandemi sürecinde eğitim büyük bir sekteye uğramış ve yüz yüze eğitim uygulamalarına ara verilmiştir. Covid-19 pandemi dönemi öncesi ve sonrasında dijitalleşen dünyada, öğrenme ortamlarında meydana gelen değişim dönüşümler pandemi dönemindeki tek alternatif olan acil uzaktan eğitim süreci uygulamasını gündeme getirmiştir. Acil uzaktan eğitim kavramı; zorunluluğu, mevcut ihtiyaca yönelik geçici çözümler üretmeye yönelik çalışmayı ve kriz zamanında eldeki olanaklarla eğitimi ayakta tutma çabasını kapsamaktadır (Bozkurt vd. 2020).

Covid-19 pandemi sürecinde ülkelerin eğitimlerini sürdürebilmek, eğitimde fırsat eşitsizliğini en aza indirebilmek için yüz yüze geleneksel eğitim uygulamalarından uzaktan eğitim uygulamalarına geçişleri ani olmuştur. Alt yapısı hazır olan ülkeler bu duruma kolayca adapte olabilmişken alt yapısı hazır olmayan ülkelerde eğitim-öğretim uygulamalarında aksaklıklar meydana gelmiştir. Uzaktan eğitimle beraber öğretmenlerin öğrenciler ile iletişimleri, etkileşimleri, ders anlatma, yöntem ve teknikleri de değişmiştir. Uzaktan eğitime geçişte öğrencilerde olduğu gibi öğretmenlerde değişen, dijitalleşen eğitime ayak uydurma gayretinde olmuşlardır.

Uzaktan eğitime geçişle birlikte öğretmenlerin teknolojik alan bilgi ve deneyimlerinde de değişiklikler meydana gelmiştir. Covid-19 pandemi döneminde uzaktan eğitime geçişle beraber teknolojiye erişimin kısıtlı, yetersiz alt yapının olduğu yerlerde, her öğretmenin uzaktan eğitim için gerekli dijital yetkinliğe sahip olmaması, öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, pandeminin kişisel hayatı kısıtlaması gibi birçok neden öğretmenlerin motivasyonlarını olumsuz yönde etkileyen önemli unsurlar olarak göze çarptığı söylenebilir.

1.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitimin tarihçesi 1892 yılına dek uzanmaktadır. İlk kez Wisconsin Üniversitesinin kataloğunda kullanılan bu terim aynı üniversitenin mütevelli heyetinde bulunan William Light tarafından 1906 yılında yazılan bir makalede de kullanılmıştır (Uşun, 2006). Uzaktan eğitim; eğitim işlevinin, öğretici ve öğrencinin fiziksel olarak aynı mekana gelmeden yapılması olarak tanımlanabilir. Diğer bir tanımlamada ise eğitim faaliyetinin, geleneksel eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine imkan olmayan dönemlerde, değişik iletişim araçları kullanılarak yapılması olarak adlandırılabilir (Kaya, 2007). Farklı araştırmacılar tarafından yapılan tanımlara göre uzaktan eğitim, teknoloji kullanılarak öğretmen ve öğrencilerin buluşturulmadan yapıldığı eğitim faaliyetleri (Johnson, 2002), mekan ve zaman kısıtlaması olmadan yapılan eğitim, iletişim araçları, dijital platformlar ve posta yolu ile yapılan eğitim uygulamaları (İşman, 2011) şeklindedir.

California Distance Learning Project(CDLP) uzaktan eğitimi, öğrencilerin herhangi bir mekana bağlı kalmadan uzmanlık alanlarını geliştirebilmek için yaptıkları faaliyetler olarak tanımlamıştır. Bunun yanı sıra uzaktan eğitim sayesinde fırsat eşitliği sağlanarak eğitim merkezine uzakta olan ve eğitim almak isteyen bireylerin de eğitim faaliyetlerine katılabilecekleri söylenmiştir. Uzaktan eğitim bireylere gelişen teknolojiyi tanıma ve kullanabilme becerisi de vermektedir. United States Distance Learning Association (USDLA, 2004)“in tanımı da şu şekildedir: "Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencinin teknolojik gelişimleri takip etmesini ve eğitim esnasında uydu bağlantısı, elektronik araçları kullanma becerisi göstermesini sağlayan yeni eğitim sisteminin adıdır" (Yıldırak vd., 2012).

Uzaktan eğitim sistemleri ile ilgili girişimler 1700’lü yıllarda başlamakla birlikte esas gelişmeler son yıllarda hız kazandı. Uzaktan eğitim uygulamalarında ilk olarak mektuplar kullanıldı. Mektupla uzaktan eğitim uygulamaları 1840 yılında İngiltere’de Isaac Pitman’nın verdiği İncil eğitimleri ile başladı. Amerika Birleşik Devletleri’nde de İngiltere’deki mektupla eğitim uygulamaları örnek alınarak “Evde Gelişmeyi Teşvik Derneği” oluşturuldu; 1883 yılında “Correspondence University” kuruldu (İşman, 2011).

Uzaktan eğitim sistemleri 1900’lü yılların başında radyo, teyp gibi iletişim araçlarıyla desteklendi. Sonraları televizyon, video uygulamaları gündeme gelip; zamanla bilgi-iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ışığında çeşitlenerek günümüze kadar ilerlemeye devam etti. İngiltere’de Londra Üniversitesi’ni dışardan bitirmek isteyenlere yönelik düzenlenen programlar da uzaktan eğitim öncül uygulaması olarak kabul edilmektedir. 1974 yılında kurulan “National Extension College (NEC)”, açık üniversite kavramının çekirdeğini oluşturur. Almanya’da 1856 yılında başlayan uzaktan eğitim girişimleri sonraları “Tele Colleg”, “Schulfernsehn”, “FernUniversität” ve “Deutsch Institut Für Fernstudien” gibi günümüz uzaktan eğitim kurumlarına dönüştü. Fransa’da 1907 yılında başlayan girişimler, 1939 yılında resmi olarak Uzaktan Eğitim Merkezi’nin kurulmasını sağladı. Yine bu dönemlerde uzaktan eğitimin halk eğitimi boyutundaki uygulamaları Rusya’da görüldü (Kırık, 2014).

Türkiye’de uzaktan eğitim uygulamasının tarihsel gelişimini şu şekilde bir kronolojik sıralama ile ele almak mümkündür (Bozkurt, 2017). 1927-1960 yıllarında okuma-yazma eğitiminin haberleşme ile yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Bu bağlamda 1933-1934 yıllarında mektupla eğitim kurslarının düzenlenmesine karar verilmiştir. 1950 yılında Anadolu Üniversitesi (AU) Hukuk Fakültesi, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü’nün çalışmaları ve bu çalışmalar neticesinde 1960 yılında mektupla eğitim metodunun meslek orta okulu mezunlarına üniversite imkanı sağlamak için kullanılması sağlanmıştır. Akabinde 1961 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’nca Mektupla Öğretim Merkezi’nin kurulması ile uzaktan eğitime başlanmış; 1966 yılında bu merkez Genel Müdürlük düzeyinde revize edilerek sistem örgün ve yaygın eğitim alanında yaygınlaştırılmıştır.

Ülkemizde uzaktan eğitim alanında 1960 ile 1980 yılları arasında bazı çalışmalar yapıldı; ancak çeşitli sebeplerle başarıya ulaşamadı. 2000’li yıllarda birçok üniversitenin uzaktan eğitim uygulama ve araştırma merkezleri açarak, bünyelerinde lisansüstü, lisans ve ön lisans programları oluşturdukları görülmektedir. 14 Aralık 1999 tarihli ve 23906 sayılı resmî gazetede Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı tarafından “Üniversitelerarası İletişim ve Bilgi Teknolojilerine Dayalı Uzaktan Yükseköğretim Yönetmeliği” yayımlandı. Bu yönetmelikle uzaktan eğitimin üniversitelerde tercih edilebilir bir eğitim modeli olması yönünde adımlar atılmış oldu. TÜBİTAK-ULAKBİM, Türk Telekom ve farklı üniversitelerde uzaktan eğitim alanında çalışan akademisyenler tarafından Enformatik Milli Komitesi hayata geçirildi (Yavuzalp, Demirel, Hüseyin ve Canbolat, 2017).

Türk eğitim sisteminde uzaktan eğitimin gelişme süreci 3 ana başlık altında incelenebilir: Kavramsallaşma süreci, mektupla öğretim süreci, iletişim teknolojilerinin kullanım süreci.

Kavramsallaşma süreci: Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde oluşturulan ilk uzaktan eğitim uygulamaları 07.11.1960 tarihinde deneme olarak mektupla öğretim adı altında başladı. 26 Şubat 1966’da Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü faaliyete geçti (Kırık, 2014).

Mektupla öğretim süreci: Türk eğitim sistemindeki ilk uzaktan eğitim uygulamaları 1950’li yıllarda görülmektedir. Yükseköğretime olan talepteki artışın mevcut okullarla karşılanamaması sonucunda ‘mektupla öğretim’ programı için çalışmalar gündeme geldi. 1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim Kurumu faaliyete geçti ve Deneme Yüksek Öğretmen Okulu (DYÖO) eğitime başladı. Bu şekilde köklü bir uzaktan eğitim merkezi hayata geçirilmiş oldu. Yine aynı yılda Mektupla Öğretim Merkezi kurularak faaliyete başladı. Ancak uygulamanın yeterli olmadığına karar verilerek 1975’te sonlandırıldı. İletişim teknolojilerini kullanma süreci: İşitsel ve görsel kitle iletişim araçları geniş toplulukları etkileme özelliği göz önünde bulundurularak eğitim alanında da etkin bir biçimde kullanıma girdi. Ülkemizde 1968 yılında kurulan TRT; eğitsel yayınlara da yer vererek eğitim faaliyetlerine destek oldu (İşman, 2011).

Ülkemizde internet temelli uzaktan eğitim programları ise 1998 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde yapılan ‘Bilgi Teknolojileri Sertifika Programı’ ile başladı. Sonrasında çeşitli üniversitelerde düzenlenen internet temelli sertifika programları ile süreç devam etti. Gün geçtikçe de internet temelli uzaktan eğitim programlarına katılan kişi sayısı, düzenlenen uzaktan eğitim programlarının sayısı ve çeşitliliği artmaktadır (Parlak, 2007).

1.2. Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Uzaktan eğitim uygulamalarında mekana ve zamana bağlı kalmadan geniş bir öğrenci kitlesine ulaşma şansı vardır. Bu durum eğitimde fırsat eşitliğini sağlamada yardımcı olacaktır (Altıparmak vd., 2011). Klasik eğitimde en büyük sıkıntılardan birisi yüksek maliyetlerdir. Yüksek maliyetler nedeni ile bireylere aynı ölçüde kaliteli eğitim sunulamaz. Dijital çağın yeni eğitim sistemi olan ve dijital platformlar kullanarak tüm bireylere aynı oranda nitelikli eğitim hizmeti sunulan uzaktan eğitimde zaman ve mekan sınırlaması olmaması nedeniyle maliyetler aşağı çekilmiştir (İşman, 2011).

Öğrenciyi merkeze alan bir eğitim sistemi olan uzaktan eğitim, yaşamları sürecinde eğitim fırsatı elde edememiş bireyler için bulunmaz bir fırsat olarak ortaya çıkmıştır. Öğrenci merkezli bir sistem olan uzaktan eğitim sayesinde, yaşamı boyunca imkansızlıklar nedeni ile formal eğitime ulaşamamış bireyler, hangi yaşta olurlarsa olsunlar eğitim alma şansı bulacaklardır. Klasik örgün eğitim sisteminde öğrenci, sınıf içinde kendi öğrenme hızından çok, sınıfın öğrenme hızına ayak uydurmak zorunda kalmaktadır. Yüksek öğretim kurumlarında da temel eğitim ve ortaöğretimde olduğu gibi öğrencilere uzaktan eğitim fırsatı sunulmaktadır. Bu sayede ekonomik ve sosyal nedenler yüzünden yüksek öğretim yapma şansı bulamayan bireyler sisteme dahil olarak yüksek öğrenim görme şansı elde edeceklerdir. Ayrıca bu eğitimi almak için şehir değiştirmek ya da iş hayatından uzaklaşmak zorunda kalmayıp daha uygun bir maliyetle eğitim alabileceklerdir (Hakan, 1993; Altıparmak vd., 2011).

Eğitim “bireyin kendi yaşantısı yoluyla istendik davranışlar kazanma süreci” olarak tanımlanmıştır. Klasik dönemde bireyin örgün eğitim görme dönemi olarak 6-20 yaş arasıdır. Günümüzde ise teknolojinin gelişmesi, dijital eğitimin güçlenmesi ile, birey yaşamı boyunca örgün eğitime katılarak uzaktan eğitim alabilir. Uzaktan eğitim, açık öğretimden farklı olarak öğrencilere eş zamanlı derse katılma şansı vermekte ve eğitimi bireylerin evlerine kadar götürmektedir. Bu nedenle birey yaşamı boyunca uzaktan eğitim alma şansına sahiptir (Hızal, 1993).

Geleneksel eğitime göre daha geniş fırsatlar sunmasına rağmen, uzaktan eğitimin de bazı durumlarda kısıtlılık ve eksiklikleri vardır. Teknolojinin ilerlemesi ile bu eksiklerin ortadan kalkacağı düşünülmektedir (MEB, 2020) Uzaktan eğitim özellikle mesleki ve teknik eğitimde uygulanan atölye ve beceri dersleri konusunda eksiklikler içermektedir. Bireyin atölyede yapacağı dersler uzaktan eğitimde başarılı bir şekilde icra edilemediğinden öğrencilerin kazanımlarını tam anlamı ile karşılayamaz (Altıparmak vd., 2011).

Uzaktan eğitimde öğrenme süreci devam ederken öğrencilerin kazanımlarla ilgili sorularına dijital platformlarda hemen yanıt bulamamaları zaman kaybına neden olmaktadır. Okul denilen süreç sadece eğitim faaliyetlerinin gerçekleştirildiği bir alan olarak düşünülmemelidir. Okullar özellikle temel eğitim alanında öğrencileri sosyalleştirdiği ve toplumsal kültürü özümlediği alanlardır. Uzaktan eğitimin en büyük eksikliği, temel eğitim döneminde bulunan öğrencilerin sosyalleşmelerine olanak tanımaması ve toplumsal kültürün öğretilmesinin eksik kalmasıdır. Hibrit eğitim uygulamaları ile bu eksik ortadan kaldırılabilir. Uzaktan öğretimde öğrencilerin davranışsal gelişimine öğretmen doğrudan etkili olamamaktadır. Öğretim faaliyetleri geliştirilebilirken öğrencinin istendik davranışlar kazanmasına uzaktan eğitimin katkısı bulunmamaktadır. Uzaktan öğretimde en büyük eksiklerden biri de öğrenmede motivasyon eksikliği bulunan öğrencilerin tek başlarına uzaktan eğitime katılarak öğrenme işlemini gerçekleştirmelerinde büyük sorun yaşamalarıdır. Motivasyon eksikliği ve teknoloji bağımlılığı riski, uzaktan eğitimin en büyük eksiklerinden ve olumsuz özelliklerindendir (Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021).

Ayrıca bireylerin çalışma hayatı sonrasında özel hayatlarına ayıracakları zaman diliminde ders çalışmak zorunda olmaları bireylerde yorgunluk ve motivasyon kaybına neden olmaktadır. İş hayatından arta kalan dönemde bireylerin uzaktan eğitime katılmaları onların yorgunluklarını daha da arttırabilmektedir (Eroğlu, 2020).

Uzaktan eğitimin aksaklıklarından bir diğeri ise, derse bağlanan öğrenci sayısının fazla olması durumunda öğretmenlerin öğrencilerle iletişiminin çok kısıtlı olmasıdır. İnternet alt yapısının yetersiz olması derse bağlanmada teknik sıkıntılar ve kesintilere neden olmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitime katılanların yaş ortalamasının yüksek olması, ileri yaş grubunun bilgisayar okuryazarı olma derecesinin düşüklüğü nedeniyle bazı sorunlara neden olmaktadır. Bu sorun uzaktan eğitim alanların ve verenlerin iyi bir teknoloji bilgisine sahip olmaları ile ortadan kaldırılabilir. Ayrıca teknolojiye sağlanan gelişmelerle uzaktan eğitimin daha esnek bir yapıya sahip olması sağlanacak ve daha geniş kitlelerin katılım gerçekleşecektir (Akın, 2007; Erturgut, 2008).

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Pandemi döneminde gerçekleştirilen eğitim ortamlarında sistemin merkezinde bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların ve sıkıntıların irdelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, nitel bir araştırmadır. Bu araştırma biçimi, sosyal verileri bireylerin yaşadıkları çevre içinde araştırma imkanı sunan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmaya ait çalışma grubu Hatay ili İskenderun ilçesinde mevcutta görev yapmakta olan öğretmenleri kapsamaktadır. Örnek seçiminde maksimum çeşitlilik örneği kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneği, probleme dâhil olabilecek kişilerin çeşitliliğini küçük bir örneklem grubuna yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018).

Tablo 1. Katılımcıların dağılımı

Kod	Yaş	Kıdem	Branş
K1	30	5	Türkçe
K2	32	8	Okul öncesi
K3	42	21	Matematik
K4	32	10	Sınıf öğretmenliği
K5	42	20	İngilizce
K6	39	15	Türkçe
K7	38	14	Matematik
K8	43	19	Sosyal Bilgiler
K9	45	30	Sınıf öğretmenliği
K10	44	23	Coğrafya

Araştırmanın amacı kapsamında 10 öğretmenle görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen uygulamaya göre öğretmenlerin yaşlarının 30-45 arasında kıdemlerinin ise 5-30 yıl arasında kıdeme sahip olduklarını göstermektedir. Değişik branşlardan oluşan katılımcı öğretmenlerin genel olarak orta yaş ve dinamik potansiyele sahip oldukları görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya ait veriler, uygulayıcı tarafından geliştirilerek uzman görüşü çerçevesinde revize edildikten sonra katılımcılara yöneltilen görüşme formundan elde edilmiştir. Açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu öğretmenlerle yüz yüze görüşülerek yaklaşık 15 dakika süren görüşmeler kapsamında toplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Nitel araştırmalarda elde edilen veriler iki şekilde analiz edilmektedir. Bunlar; tanımlayıcı ve içerik analizi şeklindedir. “İçerik analizinde veriler; dört adımda analiz edilir: verileri kodlamak, konuları bulmak, verileri kodlara ve konulara göre düzenlemek ve sonuçları yorumlamaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 1999: 163-175).

3. BULGULAR VE YORUM

3.1. Uzaktan Eğitim Sürecinin Başlangıcında Yaşanılan Zorluklar

Öğretmenlerin uzaktan eğitime geçerken teknolojik olarak en gelişmiş ürünleri kullanmakta zorlandıkları görülmektedir. Öğrenciler arasında büyük bir teknoloji eksikliği var ve ailenin maddi durumu ve evdeki insan sayısı göz önüne alındığında teknolojiye olan ihtiyaç artmıştır. Görüşmelerin çoğu, öğrencilerin kardeşlerinden sonra öğretim sırası kendilerine geldiğinde destek noktasında bir düşüş yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Görüşmeler sonucunda telefonda uzun ders saatlerinin yeterince etkili olmadığı, telefonun internet kapasitesinin düşük olduğu ve bu anlamda sınırsız internetin daha faydalı olabileceği tespit edilmiştir. Öğretmenler teknoloji becerileri ile mücadele ederken, çevrimiçi eğitim ve programlar için farklı geçmişlerden ve arkadaşlarından destek aldıkları görülmektedir. Ayrıca internete erişimde pek çok sorun yaşandı, dersi düzenlerken kopukluk, öğretmen ve öğrencinin sınıftan çıkıp tekrar derse girmesi gibi birçok sorun yaşandı. Maddi durumu yeterli olan ailelerin çocukları ise tablet ve bilgisayar aracılığıyla derslere katıldı. Konuya yönelik görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K1: “Çocukların internet bağlantıları ve evlerinde yeterli cihaz olmadığından derslere devam sorunu yaşamaları; çocukların ilgisini çekecek interaktif katılımlarını gerçekleştirecek dijital içeriklerin olmaması çocuklar pasif katılımcı oldular; velilerin süreci yönetmede yardımcı olamamaları eksik kalan konuların tekrarında yardımcı olamamaları.

K2:” öğrencilerin erişim sağlamak için cihazlarının olmaması, öğrencilerin ve öğretmenlerinin internetlerinin yetersiz kalması, öğrencilerin bu dönemi tatil olarak algılayıp boş geçirmeleri”

K3:”Öğrencilerin imkansızlıktan ya da keyfi olarak derslere katılmaması, Gereksiz MEM evraklarını doldurmak, Sürekli ekran başında olmaktan kaynaklı sağlık sorunları”

K6:”Devamsızlık, Kameranın kapalı olması, Öğrencinin sınıfta kalma korkusu olmadığı için ilgisizliği.”

K7:” Teknolojik altyapı yetersizliği, öğrencilerin uzaktan eğitim ve evde kalmalarından dolayı sıkılmaları, bazı velilerin uzaktan eğitime gereken ciddiyeti göstermemesi.”

K9: “Öğrencilerin dikkatlerini toparlayamaması. Öğrencilerin katılım isteklerinin azlığı ve uzaktan eğitimin öğrencileri sıkması. Yeterli düzeyde duyu organı işin içine katılamadı ve paralelinde öğrenme zorluğu oluşması”

K10:”Öğrencilerin teknolojik olarak yetersiz olması, Bazı ailelerin süreci yönetememesi, Teknik sıkıntılar(internet alt yapı sıkıntısı).”

Donanım eksikliği konusunda; ekran yansıtmadan kalem kullanmaya kadar pek çok fonksiyonun kullanımında özellikle donanımsal arızalarda özellikle öğrencilerin boyunda yaşanan sorunlar vardı ve sonrasında düşüşler görüldü. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K7:” Donanımın yeterli olmaması hususunda sürecin başında birtakım sorunlar yaşadığımı ifade edebilirim. Ancak öğrenmeye karşı istekli bir birey olduğum için bu açığımı kısa sürede kapattım ve sonrasında zorlanmadım”.

Bazı derslerin ve ders konularının uzaktan eğitimle yürütülmesinde sorunlar yaşandığı, öğrencilerin yaşının küçük olması ile alakalı olarak, veliler olmadan öğrencilerin derse katılım gösterememeleri görülmüştür. Bununla birlikte öğretmenlerin de bazı yeterlilikten yoksun oldukları görülmektedir. Bu bakımdan tespit edilen görüşlerden bazıları aşağıda belirtilmiştir.

K1:” Ekran karşısında temel becerileri gösterme hususunda sürecin başında sıkıntılar yaşandı. Özellikle bazı dersler çevrimiçi verilmeye uygun değil. Okulöncesi öğrencilerinin çevrimiçi ders yapması yaş grubu açısından uygun olmadı”.

K4:” Online derslerimi bir uygulama üzerinden gerçekleştirdim. Çocukların dikkatinin hemen dağılması, velilerin derse katılımındaki isteksizlik ve derse katılımın düzensiz olması yaşadığım zorluklardan bazılarıydı.”

K5:”İlk zamanlar dikkatimi toplamakta sorun yaşadım ve bu durum motivasyonumu olumsuz olarak etkiledi. Zamanı etkin kullanamadım.”

K7: “Pandemi başında taşındığım evimde internet bağlantısının olmayışı ve alt yapı yetersizliği nedeniyle hizmet alamayı en büyük sorunun oldu. Bunun yanında bilgisayarım da yaşadığım teknik arızalar da zorlanmama sebep oldu.”

K8: “Derslerimizi zoom üzerinden yaptım. Evlerde 2. bilgisayar olmadığından öğrencilerim derse giremediler.”

K10: “Herkes için sahip olduğu internet özellikleri nasıl bilemiyoruz tabi ve örneğin iki ve daha fazla çocuk varsa diğerleri için internet kullanımı tercih edildi bizim öğrencinin yerine aileler tarafından yeterli internet ve teknoloji olmadığı için.”

Diğer hususlara bakıldığında; Zoom'dan değil başka platformlardan ders veren öğretmenlerin olduğu, evdeki diğer insanların da olumsuz etkilendiği, dallanma nedeniyle öğrenciye dokunmanın gerekli olduğu, ancak bu süreçte olmadığı görülmektedir. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K2: “Uzaktan eğitim tüm öğretmenler gibi benim için de oldukça yeni bir eğitim yöntemi olduğundan zorlandığım zamanlar çok fazlaydı. Aileler ve öğrenciler açısından ise teknolojik alet anlamında eksiklikler, evdeki diğer kardeşlerin de canlı dersi ile çakışması gibi sorunlar yaşandı.”

K3: “Ailelerin ilgisizliği, çocuklardaki dikkat süresinin kısıllığı, teknolojik becerilerindeki eksiklikler.”

3.2. Öğretmenlerin Aileler ve Öğrenciler ile İletişimine İlişkin Bulgular

Pandemi sürecinde ailelerle (öğrenciler) iletişim kurma anlayışları incelendiğinde; Uzaktan eğitim sürecinde veli ve öğrencilerle iletişimin genellikle telefon, zoom ve watsap yoluyla yapıldığı, bunun haricinde velinin eğitim ortamına katılımını sağlamak için değişik görüşme yöntemlerine ve uygulamalara baş vurulduğu, öğretmenlerin yeterli gayretleri gösterdikleri, öğrencilerin evde velileri tarafından motive edildiği, yabancı öğrencilerle iletişimde sorunlar yaşandığı, bazı velilerle dışarıda görüşüldüğü, velilerin yer yer büyük destek verdikleri görülmektedir. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K2: “Teknik donanımına sahip olan velilerimin belli bir kısmı ekonomik durumu, eğitim düzeyi fark etmeksizin canlı derslere tam katılım için özen gösterdiler. veliler de çocuklarla beraber dinleyici olduğu için eğitimin çocuk bakımından daha fazlası olduğunu deneyimleme fırsatı buldular. neler yaptığımızı ve neden yaptığımızı anladıkları için motivasyonlarının yüksek olduğunu düşünüyorum. Alanımızı tanıtmak açısından bu görüşmeleri fırsat olarak değerlendirdim..”

K3: “Pandemi sürecinde aileler ile telefon görüşmesi, whatsapp uygulaması üzerinden iletimi sağladık. Zoom programı ile bire bir görüşme, veli toplantıları gerçekleştirdik. Benim görev yaptığım okulum dezavantajlı bir bölgede olduğundan sosyo ekonomik ve eğitim düzeyi düşük aileler yer almaktadır. Çocukların derse katılımını sağlansa bile gerekli ortamı oluşturma imkanları oldukça azdı. Bu dersin verimini nispeten olumsuz etkilemiştir.”

K4: “İletişim whatsapp ve eba iletişim kutuları aracılığı ile gerçekleştirildi. Ayrıca zoom chat odalarında da iletişimi sağlamaya çalıştık, Telefon ile (arama ya da mesaj) ders saatinin, ödevlerin haber verilmesi ve belli aralıklarla öğrencilerle telefonda konuşma şeklinde iletişim sağlandı.”

K6: “Aileler ile Whatsapp grubundan iletişim kurduk. Canlı bağlantıyla toplantı yapıp bu süreci nasıl geçireceğimiz konusunda sohbet edip fikir alışverişinde bulunduk. Velilerim çok ilgili ve istekli oldukları için canlı derslere katılım konusunda zorluk yaşamadım. Ailelerin bu konudaki bilinç düzeyi, eğitime verdikleri önem eğitime katılım konusunda önemli bir yer tutuyordu. Aileler teknoloji kullanımı konusunda da bilinçlilerdi. Uzaktan eğitim sürecinde ailelerin sosyoekonomik düzeyi, eğitim düzeyi önem taşıyordu”

K7: “Pandemi sürecinde whatsapp üzerinden görüntülü konuşarak, görüntülü toplantı yaparak ,mesaj yoluyla iletişim sağladım. Çocuklar eba üzerinden tanımlanan derslere ailelerin ilgisi oranında katılım sağladılar.”

K9: “Aileler ile sürekli iletişim halindeydim. Hatta elimden telefon düşmedi diyebilirim. Görüntülü konuşmalar, zoom görüşmeleri, sesli görüşmeler, whatsapp grup yazışmaları, birebir mesajlaşmalar ile tüm öğrencilerim ve onların aileleri ile iletişim içindeydim. Anne ve babası çalışan çocukların büyük anne ve büyük babaları, teyzeleri, halaları gibi aile büyükleri ile de iletişim içine girdim. Sosyoekonomik düzeyleri genel olarak orta ve alt seviyelerde olan velilerim en az bir teknolojik alet ile derslere bağlanabildiler. Derslere bağlanma, görüşme yapma gibi teknolojik okur yazarlık becerilerini kısa sürede öğrendiler. Birbirlerine de öğrettiler.”

K10: “Watsap grubu üzerinden kurdum ve paylaşımları da okul Instagram ondan yaptım. Kesinlikle ailenin sosyo ekonomik durumu önemli, eldeki imkanlar ve ilgi düzeyleri, teknoloji k altyapıları ve farkındalıkları çok önemli.”

3.3. Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimde Sorun Yaşadıkları Yöntem ve Tekniklerin Kullanılmasına Dair Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde alışılmışın dışında yöntem ve tekniklerin kullanımına ilişkin kanıtlar incelendiğinde; Öğretmenlerin sınıfta eğlenceli ve aktif etkinlikler yürüttükleri, öğrencilerin sıkılmaması için çeşitli etkinliklere başvurdıkları, öğrenci velilerinin derslere katılımını sağladıkları, dans ettikleri, bilgisayar etkinlikleriyle oyunlar oynadıkları, oyun oynadıkları görülmektedir. En önemli durum, ebeveynlerin kendilerinin çalışmaya katılmasıdır. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K1: “ Öğrencilerin aktif katılımını gerçekleştireceğimiz veya sunum yapmaları gereken zamanlarda sorun yaşandı. Elbette derslere ilgileri de zaman zaman kaçtı. Ekrandan görüldüğü zaman müdahale ederek derse katılımları gerçekleştirilmeye çalışıldıysa da ihmale uğrayan öğrenciler ders ders zaman zaman yaşandı..”

K3: “Öğrenciyle iletişim kurmaya çalışma ve bir şekilde de olsa konuları anlatabilme...Ekran paylaşımı özelliği sayesinde soru çözümü sağlanabiliyor.”

K4: “ Sürekli konu işleniyordu soru çözümü yapamadığımız için eksik kalıyordu konular.”

K6: “ Yaratıcı Drama, sunum yoluyla anlatım. Öğrenciyi işin içine sokmak gereken ne kadar teknik ve strateji varsa hepsi.”

K7: “ Ses problemi/internet altyapı veya kota yetersizliği vs anlatılan dersin anlaşılmasını engellemekte ve öğrencilerin dikkati kısa surede dağılmaktadır.”

K8: “ İlk basta tv kanalları üzerinden dersleri izliyorduk. Daha sonra eba üzerinden derslerimizi izledik. Belirli saat aralıklarında öğretmenlerimiz dersleri anlatıyordu”

K9: “ Öğrencilerin aktif katılımını gerçekleştireceğimiz veya sunum yapmaları gereken zamanlarda sorun yaşandı. Elbette derslere ilgileri de zaman zaman kaçtı. Ekrandan görüldüğü zaman müdahale ederek derse katılımları gerçekleştirilmeye çalışıldıysa da ihmale uğrayan öğrenciler ders zaman zaman yaşandı.”

K10: “ Öğretmenler olarak anlatım yöntemlerini kullanıyorduk. Soru cevap tekniğini kullanıyordu. Soruları ekrana yansıtıp çözmek için süre verip akabinde de cevapları söyledik. Sonra tekrar anlatılırdı.”

3.4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Müdahale Yöntemlerine İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde ilginç ya da istenmeyen durumlara ve müdahale yöntemine ilişkin sonuçlar incelendiğinde, öğretmenlerin görüşlerinin ağırlıklı olarak velilerin ders sırasında gelişigüzel konuştukları, kamera ve sesin açık olduğunu unutmaları, kamera ve sesin açık olduğunu unutmaları olduğudur. Bu gibi durumlarda öğretmenler sözlü uyarıda bulunmayı tercih etmişlerdir. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K2: “ İmkanım yettiğince(1 öğrencime) hat aldım ve her ay tarifesini yükledim. En azından int yettiğince derse girebilmesi için. Onun haricinde 1 öğrencim daha vardı int olmadığı için giremeyen ama alt yapı sorunundan dolayı evde int çekmeyeceği için on alamadım. İnt olup bazen giren bazen girmeyen öğrencileri de ilk başlarda çok uyardım, aileleriyle çok görüştim. Sonlara doğru da değişmediğini gördüğüm kişilerle bu konuda konuşmayı bıraktım. Aile ve çocuk istemediği müddetçe bunu tek başıma başaramazdım”.

K4: “ Velilerden bu aksaklıkların giderilmesinde yardım istedim fakat maalesef süreçte velileri de göremedik. Onlar da yükü öğretmene bıraktılar..”

K7: “ İmkani olmayan öğrencilere kendi imkanlarımızla şartları sağlamak, Matematik branşı için kalemli tablet almak...Yaşanan sorunlarda veli ile iletişime geçtim. Teknoloji kullanımı için bilgilendirme yaptım”

K9: “ Bizler aileleri arayıp öğrencilerin derslere katılım sağlaması için uyardık, bunun dışında müdahale yapılmadı”.

3.5. Uzaktan Eğitim Sürecinin Güçlü ya da Zayıf Taraflarına İlişkin Bulgular

Öğretmenlerin devamsızlık ve öğrenci katılımıyla ilgili verdikleri düşünceler incelendiğinde; devamsızlıkların yapıldığı, öğrencilerin bireysel anlamda değerlendirilemediği, ayrıca bunların temelinde büyük oranda teknolojik eksikliklerin yer aldığı göze çarpmaktadır. Görüşmelerden bazıları aşağıdaki gibidir.

K2: “ Ders saat ve süreleri kısaltılmalıdır, öğrencilerin dikkat süreleri ekrana bakarken azalmakta ve göz sağlıklarını bozmaktadır. Müfredat sadeleştirilmelidir. Teknolojik alt yapının yetersizliği fırsat eşitliğini yok etmektedir”

K3: “ Güçlü yanı, sınıfta hakimiyeti sağlayabilmek daha kolay(kamera açtıkları müddetçe ne yaptıklarını çoğunlukla! Anlayabiliyorsun) Ekrana yansıtma şeklinde daha hızlı işlenebiliyor ders. Zayıf yanı, her öğrencinin bilg/tlf imkanı olmadığı için derse hiç giremeyen öğrenciler oldu ve çok sıkıntılı bir durum.”.

K5: “ 21. Yüzyılın teknoloji becerilerini kullanmam açısından fırsatlar sundu. Derslerde sunum hazırlarken Web 2 araçlarını kullananlara jrmе çok eğlendim.”

K6: “ Güçlü yanı ekonomik, tasarruflu. Sadece karantinada iken evdeki süreci değerlendirmek, hastalıktan korunmaktır. Zayıf tarafları ise birçok öğrenci internet/bilgisayar desteği bulamadığı için öğrenim görememiştir. Devamlı derslere katılan öğrencilerde bas ağrısı, göz problemleri ve psikolojik olarak bunalma, derslere karşı isteksizlik gibi durumlar görülmüştür. Yaşı küçük öğrencilerde dikkat dağınıklıkla motivasyon bozukluğu oluşması”

K8: “ Güçlü yanı zaman kaybı yoktur enerji yüksek. Zayıf yanı herkes eşit şartlarda değil dezavantajlı öğrencilere ulaşım zordur.”

Öğretmenlerin ödev kontrolüne ilişkin görüşlerini dikkate alarak; ön öğrenmenin hiçbir zaman doğru yapılmadığı, ödevin veli, öğrenci veya diğer aile üyeleri tarafından yapıp yapılmadığının tespit edilmesinin zor olduğu görülmüştür. Talep edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K1: “ Güçlü yönünün olduğunu düşünmüyorum. Fırsat eşitliği olmadığı için tüm öğrencilere ulaşamamak, Öğrencilerle göz iletişimi kuramamak, Dersten hoşlanmayan öğrencilerin derse katılmaması, vs”.

K3: “ Güçlü yanı çocuklar uzaktan da olsa ders görmeleri zayıf yanı öğrencilerin konuyu tam öğrendiğini kestirememek ile ödev takibini yapmaktan zorluk yaşamak”.

K4: “ Güçlü yanı öğrencinin teknolojiyi eğitime uyarlamasından dolayı gelişen web2 araçları kullanım yetkinliği, etkileşimli ders içerikleri kullanılıyor olmadı. Zayıf yönü ise buna hazırbulunuşluğu olmayan öğrencinin sürece adapte sorunu, alt yapı yetersizliği ve öğrenci, öğretmen göz temasının olmaması kesinlikle”

K5: “ Güçlü: öğrencilerin kendi sorumluluklarını alma konusunda iyi oldu, sadece dersle ilgili olanları derslere katıldıkları için daha verimli ders işlendi, öğretmenler açısından üzerinde gereksiz kontrol mekanizması olmadığı için daha rahat ve verimli ders anlatıldı, nöbet vs işler olmadığı için daha az yorucu olduğundan dolayı yine daha verimli bir süreçti Zayıf: sorumluluk sahibi olmayan ve ilgisiz ailesi olanlar için boş geçen bir dönem oldu.”

Diğer başlığı altında öğretmenlerden elde edilen görüşlerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

K4: “ İstenen saatte istenen surede dersleri yapabilmek güzeldi, ayrıca interaktif uygulamalarla geri dönütleri kısa zamanda toplamak ve aksayan anlaşılmayan konuların tekrarlanması açısından da gayet iyiydi. Sınıfta pasif olan çocukların da ev ortamının rahatlığında derslere aktif katıldıklarını kendilerini rahatlıkla ifade edebildiklerine de şahit oldum..”

K7: “ Çocuklarla online ders ve telefon üzerinden görüntülü görüşmeyle iletişimimi sürdürmeye dikkat ettim. Ebeveynlerin bilinç düzeylerinin ve okulun çocuğa kattıklarının farkındalık gücüne göre derse katılımların tıklandığını düşünüyorum”.

K10: “ Watsap grubu üzerinden kurdum ve paylaşım kari da okul Instagram ondan yaptım. Kesinlikle ailenin sosyo ekonomik durumu önemli, eldeki imkanlar ve ilgi düzeyleri, teknoloji k altyapıları ve farkındalıkları çok önemli”.

3.6. Uzaktan Eğitim Sürecinde Cinsiyet ve Sınıf Düzeyine Farklılaşma Durumuna İlişkin Bulgular

Uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar cinsiyete ve sınıf düzeyine göre farklılaşma durumuna göre öğretmen görüşlerine bakıldığında; bu süreçte cinsiyet bazında bir durum söz konusu olmadığı ama sınıf seviyesi açısından ele alındığında sınıf seviyesinin büyümesiyle yaşanan sorunların arttığı görülmüştür. Başka bir açıdan değerlendire yapıldığında ise küçük yaş gruplarında bağlanma,, bilişsel ve teknolojik beceriler, odaklanma vs. sorunların çok olduğu ama sınıf seviyesi arttıkça bu sorunların da azaldığı gözlemlenmiştir. Bu anlamda elde edilen görüşlerden birkaçı aşağıda sunulmuştur.

K2: “Cinsiyet farkına dayalı bir olumsuzluk olmadı. Ben 2.sınıftaydım ama Türkçe dersinde gayet başarılı oldular. Kızlar ve erkekler eşit derecede katılım sağladılar. Fakat cep telefonu gibi nispeten daha küçük ekranlardan derslere katılan öğrenciler mobil cihazın kullanılmasının zorluğundan dolayı hızlı ve aktif derslerde etkinliklere katılmakta zorlandıklarını gördüm. Bilgisayarla derslere katılan öğrenciler daha aktif ve hızlı derslere katılım sağladılar”

K4: “Cinsiyete göre zannetmiyorum, ilköğretimde veli ve öğrencilerinin uzaktan eğitim sürecinde öğrenme isteklerinin yüksek olduğunu düşünüyorum.

K7: “Kesinlikle farklılaştığını düşünüyorum. Mesela ilk ve orta seviye öğrenciler için eğlenceli bile olmuştur ama lise öğrencisi için tam bir eğitimden uzaklaşma, kopma olmuştur. Gözlemlerime göre erkek öğrenciler kızlara göre daha sorumsuz davranış sergilediler.”

K8: “Evet, sınıf düzeyi küçüldükçe teknolojik bilgi düzeyi düştüğünden teknik sorunlar yaşanmaktadır.

K10: “Cinsiyet üzerinde bir farklılık görmedim. Yaşı küçük öğrencilerin ekran başında oturma, dikkatlerini derse verme süreçleri büyüklere göre daha kısa süreli olmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Pandemi döneminde gerçekleştirilen eğitim ortamlarında sistemin merkezinde bulunan öğretmenlerin yaşadıkları sorunların ve sıkıntıların irdelenmesi amacıyla yapılan bu araştırma, nitel bir araştırmadır. Nitel yöntemle gerçekleştirilen uygulamada elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Pandemi döneminde öğretmenlerin öğrencilerle yüz yüze etkileşimlerinin olmaması, teknolojik araç gereçlere ve internete erişimde yaşanan sorunlardan dolayı öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin tutumları olumsuz etkilenmiş olabilir. Teknolojik aletler bilgiyi sunmada,

eğitim ortamındaki aktiviteleri çeşitlendirmede çok önemli olabilir ancak duyguları bağları ne düzeyde aktardıkları tartışılabilir.

Bu doğrultuda uzaktan eğitim araçlarının bu türden dezavantajlarından dolayı öğretmenlerin uzaktan eğitim yerine yüz yüze eğitimi tercih ettikleri düşünülmektedir. Bu sonuca paralel olarak Metin, Gürbey ve Çevik (2021) ele aldıkları araştırmada öğretmenler; öğrencileri yüz yüze göremedikleri, öğrenci-öğretmen etkileşiminin azaldığını buna bağlı olarak yapılan etkinliklerde öğrencileri değerlendirmede sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Karakuş vd. (2020) ele aldıkları araştırmada uzaktan eğitim sürecinde eğitim öğretim faaliyetlerini bir teknik araç aracılığıyla sağlamanın öğretmen ve öğrenci etkileşimini azalttığı ve bu nedenle yüz yüze etkileşimin daha fazla tercih edildiği belirtilmektedir. Sığın (2020) uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrenci arasında etkili bir iletişim sağlanmadığı için kalıcı bir öğrenme faaliyetinin gerçekleşmediğini belirtmiştir. Gür-Erdoğan ve Ayanoglu (2021) öğretmen ve öğrenci etkileşiminin yüz yüze eğitimdeki kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Erbil, Demir ve Erbil (2021) sınıf öğretmenleri ile ilgili ele aldıkları araştırmada; duygusal etkileşim eksikliğinin uzaktan eğitimde yaşanan önemli bir sorun olduğu vurgulanmaktadır. Bunun yanında Balaman ve Tiryaki'nin (2021) ele aldıkları araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimi yüz yüze eğitime iyi bir alternatif olarak da görmediklerini belirtmektedirler. Bu durumda sınırlı etkileşim ve iletişim ortamları olduğundan öğretmenlerin yüz yüze eğitime yönelik daha olumlu bir tutuma sahip oldukları ifade edilebilir.

Uzaktan eğitime katılmak çeşitli teknolojik imkânlar gerektirmektedir. Pandemi döneminde ekonomik koşulları iyi olmayan, bilgisayar, tablet, telefon alamayan ve internete ulaşmada çeşitli engellerle karşılaşan birçok öğrenci bulunmaktadır. Bu öğrencilerin, ekonomik koşulları daha iyi olan ve sahip oldukları imkânlarla eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmada herhangi bir sorun yaşamayan öğrencilere göre dezavantajlı bir grubu temsil ettiği söylenebilir. Öğretmenlerin bu düşüncesi yukarıda sayılan nedenler sonucunda şekillenmiş olabilir.

Nitekim Bayburtlu'nun (2020) uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşlerini ele aldığı araştırmada; uzaktan eğitimde karşılaşılan sorunların içerisinde birçok öğrencinin bilgisayar, tablet gibi cihazlar ve internete erişimlerinin olmayışı nedeni ile öğrencilerin derse katılamadıkları ifade edilmiştir. Buna benzer olarak Gür-Erdoğan ve Ayanoglu (2021) öğrencilerin teknolojik donanım yetersizliğinin uzaktan eğitimde karşılaşılan en büyük güçlük olduğunu ifade etmektedirler. Bu çalışmada elde edilen sonucun literatürdeki kaynaklarla paralellik gösterdiği ifade edilebilir.

Uzaktan eğitim sürecinde cinsiyet bazında bir sorun söz konusu olmadığı ama sınıf seviyesi açısından ele alındığında sınıf seviyesinin büyümesiyle yaşanan sorunların arttığı görülmüştür. Başka bir açıdan değerlendirme yapıldığında ise küçük yaş gruplarında bağlanma, bilişsel ve teknolojik beceriler, odaklanma vs. sorunların çok olduğu ama sınıf seviyesi arttıkça bu sorunların da azaldığı gözlemlenmiştir.

Elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- ✓ Milli Eğitim Bakanlığı öncülüğünde maddi durumu yetersiz öğrencilere teknoloji desteğinin verilmesi elzemdir. Bu destek yalnızca tablet olarak düşünülmeyip bunun yanında hat, internet desteği de sağlanmalıdır.
- ✓ Öğretmen, veli ve öğrencilerin psikolojik anlamda büyük desteğe ihtiyaçları doğmuştur. Yaşanan salgın sürecinde ağırlıklı olarak ev ortamında olunmasından dolayı bireylerde psikolojik değişiklikler yaşanmıştır. Bu anlamda veliler ve öğrencilerle çok daha yakından ilgilenilmesi iletişim sağlanması için gerekli alt yapı sağlanmalıdır.
- ✓ Öğretmenlerin web2ölçme değerlendirme ile web2 araçları hakkında bilgi ve deneyim sahibi olması gerekmektedir. Bu anlamda gerekli hizmetiçi faaliyetlerin düzenlenmesi gerekmektedir.
- ✓ Bakanlık tarafından yapılması gereken bir portal ile uzaktan eğitim çalışmaları gerçekleştirilmeli ve her türlü güvelik önlemleri alınmalıdır.
- ✓ Derslerin cinsiyete ve sınıf düzeyine göre daha etkili olabilmesi için özellikle üst sınıflarda gerekli önlemlerin alınması ve bilgilendirme yapılması esastır.

KAYNAKÇA

1. Akın, M. (2007). Bilgisayar ve İnternet Teknolojilerinden Yararlanmanın Uygulama Alan Bilgisi Oluşturma Yönünde Etkisi (Erzincan Eğitim Fakültesi Örneği). *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 49-70
2. Alkan, C. (1987). *Açıköğretim Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 157.
3. Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011). *E-öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri*. XI. Akademik Bilişim Kongresi.
4. Balaman, F. ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). Corona virüs (Covid-19) nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmen görüşleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 10(1), 52-84

5. Bayburtlu, Y.S. (2020). Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinde öğretmen görüşlerine göre Türkçe eğitimi. *Turkish Studies*, 15(4), 131- 151
6. Bozkurt, A. & Sharma, R.C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to corona virus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1).
7. Çetinkaya Aydın, G. (2020). COVID-19 salgını sürecinde öğretmenler. (TEDMEM). <https://tedmem.org/covid-19/covid-19-salgini-surecindeogretmenler>
8. Erbil, D. G. Demir, E. ve Armağan Erbil, B. (2021). Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies – Education*, 16(3), 1473-1493
9. Erturgut, R. (2008). İnternet temelli uzaktan eğitimin örgütsel, sosyal, pedagojik ve teknolojik bileşenleri. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 1(2).
10. Eroğlu, S. İ. (2020). *21. Yüzyıl Yetişkin Eğitiminde Uzaktan Öğrenme*.
11. Gür Erdoğan, D. ve Ayanoğlu, Ç. (2021). Covid-19 pandemi döneminde eğitim programlarının uzaktan eğitimde EBA platformu yoluyla uygulanmasına yönelik öğretmen görüşleri. *Journal of Qualitative Research in Education*, 28, 100-128.
12. Hakan, A. (1993) *Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler, Eğitim Teknolojisi VI, Eğitim Sorunlarının Çözümünde “Açıköğretim”*, Anadolu Üniversitesi Yayın No:444
13. Hızal, A. (1993). *Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler, Eğitim Teknolojisi I, Türkiye’de Eğitim Teknolojisi*, Anadolu Üniversitesi Yayın No:444
14. İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi.
15. Johnson, N. & Mueller, J. (2002). Hesapların güncellenmesi: 1918-1920 İspanyol gribi pandemisinin küresel ölüm oranı. *Tıp Tarihi Bülteni*, 76 (1), 105-115
16. Karakuş, N. , Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö., Esendemir, N. ve Bayraktar, D. (2020). Türkçe öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Rumeli Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (19), 220-241.
17. Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem Akademi
18. Kırık, A. M.(2014), Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye’deki durumu, *Marmara İletişim Dergisi*,21,73-94
19. Metin, M., Gürbey, S. ve Çevik, A. (2021). Covid-19 Pandemi sürecinde uzaktan eğitime yönelik öğretmen görüşleri. *Maarif Mektepleri Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 66-89
20. Millî Eğitim Bakanlığı. (2020). “Bakan Selçuk, Koronavirüs’e Karşı Eğitim Alanında Alınan Tedbirleri Açıkladı.” <https://www.meb.gov.tr/Bakan-Selcuk-Koronaviruse-Karsi-Egitimalaninda-Alinan-Tedbirleri-Acikladi/Haber/20497/Tr>
21. Parlak Ö. (2007).İnternet Temelli Uzaktan Eğitimde Öğrenci Doyumu Ölçeği. *Journal of Educational Sciences & Practices*.6(11)
22. Sığın, S. (2020). *Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersinin uzaktan eğitim yoluyla verilmesi konusunda öğrenciler ve öğretim elemanları ne düşünüyor? Tek durumlu bir örnek olay çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.Adnan Menderes Üniversitesi.
23. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2020a). School clousers caused by coronavirus (Covid-19). UNESCO. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
24. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2020b). Startling digital divides in distance learning emerge. UNESCO. <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learningemerge>
25. United Nations International Children’s Emergency Found (UNICEF). (2020). UNICEF and microsoft launch global learning platform to help address COVID-19 education crisis. UNICEF. <https://www.unicef.org/pressreleases/unicef-and-microsoft-launchglobal-learning-platform-helpaddress-covid-19-education>
26. Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
27. Yavuzalp N, Demirel M, Hüseyin T, Canbolat G. (2017). Türkiye’deki üniversitelerin uzaktan eğitim merkezlerinin mevcut durumu üzerine bir doküman analizi çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.25(2):759-76.

28. Yıldırak, G., Tendürüs, U. B., Yılmaz, M. E. (2012). Uzaktan Eğitim. “Yazılı Basılı Ortamlar” Web: <https://docplayer.biz.tr/9683568-Uzaktan-egitim-yazili-basiliortamlar-gokhan-yildirak-ugur-b-tendurus-muhammed-e-yilmaz-anadoluuniversitesi.html>
29. Yıldırım, A., Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemler* (9. Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara